

MINISTERIET FOR BØRN, LIGESTILLING,
INTEGRATION OG SOCIALE FORHOLD

Notat om forældreansvarsloven og Statsforvaltningens behandling af samværsager

(Bilag til spørgsmål nr. 306 SOU alm. del)

1. Indledning

De gældende regler om forældremyndighed og samvær findes i forældreansvarsloven fra 2007 (lovbekendtgørelse nr. 1073 af 20. november 2012). I 2012 blev der foretaget enkelte ændringer i loven på baggrund af en større evaluering.

Udviklingen frem mod vedtagelsen af forældreansvarsloven i 2007 var kendetegnet ved et fokus på at hjælpe forældre til selv at finde løsninger på deres eventuelle problemer frem for at anmode myndighederne om at træffe afgørelse om uenigheden.

Med forældreansvarsloven ønskede Folketinget en grundlæggende ændring af området, så det fremover var barnets ret til begge sine forældre – og ikke forældrenes ret til barnet – der skulle være det bærende element for afgørelser. Forældreansvarsloven bygger derfor på, at forældrene har et fælles ansvar for deres barn – uanset om samlivet mellem dem er ophævet. Folketinget ønskede med forældreansvarsloven at understrege, at begge forældre har og skal påtage sig ansvar for, at barnet fortsat kan have en tæt kontakt til begge forældre. Intentionen bag forældreansvarsloven er således i høj grad, at forældrene skal hjælpes til selv at finde løsninger på deres problemer

Med lovforslaget indførtes en række grundlæggende principper, der skal være med til at sikre, at afgørelser efter loven altid træffes efter, hvad der er bedst for barnet. Kriteriet tager udgangspunkt i artikel 3 i FN's Børnekonvention og må til enhver tid tolkes som den bedst tænkelige løsning for hvert enkelt barn og bero på en individuel vurdering af netop dette barns forhold – herunder barnets egen indstilling – sammenholdt med den viden og det erfaringsgrundlag, der i øvrigt foreligger eller kan bibringes sagen i form af f.eks. børnesagkyndig rådgivning.

Sager om samvær behandles af Statsforvaltningen og afgørelserne kan påklages til Ankestyrelsen, Familieretsafdelingen.

2. Afgørelse om samvær

2.1. Forligsbestræbelser

Som det fremgår ovenfor, er der med forældreansvarsloven fokus på, at forældrene selv finder løsninger på deres problemer. I sagens indledning indkaldes forældrene derfor i udgangspunktet til et vejledningsmøde i Statsforvaltningen, ligesom de tilbydes børnesagkyndig rådgivning, konfliktmægling eller tværfaglige møder.

Formålet med **børnesagkyndig rådgivning** er, at forældrene løser konflikten under hensyn til, hvad der er bedst for barnet. Der er tale om rådgivning og ikke terapi/behandling. Rådgivningen skal ikke kun hjælpe forældrene til at indgå konkrete aftaler om samvær eller forældremyndighed. Den kan have lige så stor værdi ved at medvirke til at dæmpe konfliktniveauet imellem dem. Da børn også kan få rådgivning, giver rådgivningen ligeledes mulighed for at løse konflikten i samarbejde med barnet.

Tilbuddet om **konfliktmægling** – også kaldet mediation – gives til forældre, der er uenige om samvær, forældremyndighed eller andre spørgsmål om deres fælles børn. Tilbuddet er møntet på forældre, der ønsker selv at blive i stand til at indgå aftaler om børnene.

I sager, hvor statsforvaltningen vurderer, at forældrene på grund af et højt konfliktniveau ikke vil kunne profitere af børnesagkyndig rådgivning eller konfliktmægling, kan statsforvaltningen i stedet indkalde forældrene til **et tværfagligt møde**.

Et særligt tværfagligt møde kan være relevant for forældre, som har et vedvarende højt konfliktniveau, og hvor konfliktniveauet overskygger fokus på barnet. Det kan også være relevant at afholde et tværfagligt møde, hvis forældrene udover at have et højt konfliktniveau også har en række andre problemer, f.eks. psykiske problemer, misbrugsproblemer, sociale problemer, eller hvis der samtidig er særlige behov hos barnet.

2.2. Afgørelsesgrundlaget

Hvis forældrene ikke kan blive enige om samværet, og de ikke ønsker (yderligere) forligsbestræbelser, skal Statsforvaltningen træffe en afgørelse om samværet.

Ved fastsættelse af omfanget af samværet, skal der tages hensyn til barnets alder og udvikling, og til at samværet tilrettelægges med en sådan fleksibilitet, at det hele tiden tilgodeser barnets behov for kontakt med den anden forælder. Samtidig skal der i takt med barnets alder og modenhed lægges afgørende vægt på barnets egne synspunkter om omfanget og placeringen af samværet.

Udgangspunktet for Statsforvaltningens fastsættelse af omfanget af samværet er barnets perspektiv. Det er derfor vigtigt, at Statsforvaltningen i forbindelse med behandlingen af en anmodning om samvær sørger for, at der sker en belysning heraf, jf. afsnit 2.3.

Statsforvaltningen skal ved fastsættelsen af samværet altid foretage en konkret og individuel vurdering af, hvilken samværsordning der vil være bedst for det pågældende barn, og en afgørelse om samvær skal være udtryk for den bedst mulige løsning for det enkelte barn. Der gælder efter loven ikke en formodning for, hvilken løsning der er bedst, og loven indeholder derfor ikke faste retningslinjer eller hovedregler for omfanget af et samvær.

Statsforvaltningen skal, før der træffes afgørelse i en sag om samvær, sørge for, at sagen bliver tilstrækkeligt oplyst. Samværsområdet er karakteriseret ved, at afgørelserne i vid udstrækning er skønsmæssige.

Ved vurderingen af samværet kan Statsforvaltningen bl.a. lægge vægt på følgende:

- Barnets alder og udviklingstrin
- Barnets holdning til samværet

- Barnets dagligdag, herunder fritidsaktiviteter o.a.
- Samværsforældrens og barnets hidtidige kontakt
- Forældrenes samarbejdsevne, herunder om der foreligger samarbejdschikane
- Forældrenes arbejdsmæssige og personlige forhold
- Afstanden mellem forældrenes bopæle
- Barnets kontakt til søskende, herunder halvsøskende
- Andre praktiske forhold

Statsforvaltningen kan i forbindelse med oplysningen af sagen indhente yderligere oplysninger f.eks. fra barnets dagsinstitution eller skole, de sociale myndigheder, politiet og/eller andre, der har relevante oplysninger om barnet. Undersøgelser i kommunalt regi, erklæringer fra skolepsykologen, udtalelser fra barnets børnehave m.v. kan være en vigtig del af sagens oplysning og samtidig føre til en indirekte inddragelse af barnet.

Statsforvaltningen kan også – med forældrenes samtykke – beslutte at iværksætte en børnesagkyndig undersøgelse.

2.3. Barnets perspektiv

Barnets egne synspunkter skal indgå i alle forhold vedrørende barnet alt efter dets alder og modenhed. Barnet skal altid inddrages under en sag om samvær, så dets perspektiv og eventuelle synspunkter kan komme til udtryk.

Dette kan ske ved samtaler med barnet, børnesagkyndige erklæringer eller på anden måde, der belyser barnets perspektiv. Dette gælder dog ikke, hvis det må antages at være til skade for barnet, eller hvis det må anses for unødvendigt efter sagens karakter.

Det vil afhænge af det enkelte barns alder og modenhed, om dets perspektiv belyses bedst ved en egentlig samtale eller på anden måde. Det forudsættes, at inddragelsen af barnet sker på den for barnet mest skånsomme måde og som udgangspunkt under medvirken af børnesagkyndige.

3. Ophævelse eller suspension af samvær

Et samvær kan afslås eller ophæves, hvis det er bedst for barnet. Afslag på eller ophævelse af samvær vil f.eks. kunne være begrundet i, at barnet er udsat for en række belastninger. Der kan være tale om psykiske, fysiske eller sociale belastninger, som fører til en sådan udsathed hos barnet, at det vil være bedst for barnet, at der ikke er samvær. Barnets udsathed kan således føre til afslag på eller ophævelse af samvær, selv om der isoleret set ikke er noget at udsætte på samværsforælderen. Sagsoplysningen i disse sager indebærer, at der indhentes dokumentation for barnets problemer. Dette kan f.eks. ske ved indhentelse af udtalelser fra en psykolog, læge el.lign., som har barnet under behandling. Det er dog – som ovenfor anført – vigtigt at synliggøre barnet i sagsbehandlingen, f.eks. gennem en samtale med barnet eller ved en børnesagkyndig undersøgelse.

Hvis det i en samværs sag er klart, at et barn udsættes for vold eller grænseoverskridende handlinger af en samværsforælder, skal Statsforvaltningen hurtigst muligt fjerne muligheden for overgreb ved at ophæve/suspendere samværet eller ved at fastsætte samvær under overvågning. På den anden side skal Statsforvaltningen også hindre, at samværsforældrens forbindelse med barnet afbrydes og ødelægges som følge af grundløse- og/eller chikanøse beskyldninger. Det er derfor særlig vigtigt, at sagen snarest oplyses tilstrækkeligt.

Statsforvaltningen skal som udgangspunkt suspendere samværet, hvis påstanden om vold er tilstrækkelig underbygget eller i øvrigt virker troværdig. Foreligger der dokumentation for, at samværsforælderen har begået overgreb over for barnet, bør en anmodning om afslag på eller ophævelse af samvær altid imødekommes.